[redacted]

Zandvoort Juni 1968

Enkele gegevens hoe Zandvoort er uitzag aan gaande de bebouwing rond de eeuwwisseling.

Beginnende bij de Hoogeweg.

Het tegenwoordige Politie Bereau was onze school waar wij hebben leren lezen, schrijven, en wat er verder bij te pas kwam, behalve gimnastiek, want daar wisten we toen nog niet van.

De school stond daar vrij eenzaam, het terrein ten westen van de school, was onze speelplaats.

Toen stond er nog geen enkele woning, Nu is dat terrein volgebouwd, met winkels en pensions.
Dit ter zijde: er was toen nog geen leerplichtwet, en als jongen mocht men in het voor en najaar vier weken verlof hebben, om mede te werken op het aardappelland. En als het mooi weer was, gingen wij ook wel met een stel jongens de duinen in. De Hoogeweg was een smal straatje, welke aan de zuidzijde bebouwd was met merendeels kleine huizen, zo als er nu nog enkele staan.

O.A, waar W. Dorsman nu woond.

Aan de Noordzijde stond één huis, waar de bekende Koster Jan Snijer woonde. Deze Jan Snijer was een manusje van alles. Eerst op zee gevaren, later Koster, doodgraver, omroeper, nachtwacht enz.

Dit huis nadat het verbouwd is, woond de familie van De Fraassen.

Vanaf de Hoogeweg tot aan de Gr. Krocht was het allemaal weiland, waar de paarden van J. Koning graasden. Dat weiland begon aan de Oostzijde van de Herv. Kerk, tot waar nu de

Rijkspaarbank is. Het zal ongeveer in het jaar 1908 zijn geweest, dat de Gemeente een weg door dat weiland heeft laten maken, Die weg is door mijn Vader gemaakt voor de somma van ƒ 1160 —

Dat weiland waar die weg moest komen, moest gevuld worden met zand. Dat zand dat daarvoor nodig was, is weggehaald, van de duin waar nu de Wilhelmina school is. Het werd met ijzeren kiepkarren die op rails liepen vervoerd.

Als we recht doorgaan komen we op de Haarlemmerstraat. Dat was toendertijd nog aardig bebord aan de zuidkand.

Aan de Haarlemmerstraat stonden niet veel huizen. Namelijk drie stuks: en wel dat grote vierkante huis waar Burgemeester Boerlage woonde, Even verder het huis waar een familie van Aarlen woonden, en dat huis met dat torentje,

Aan de zuidzijde stonden enkele arbeiders woning. B.v. een van van der Aije Koster der R.K. kerk, ter Wolbeek, de Wit, waar nu K. Terol woond, en de Tolgaarder Roombergen, welke woning is afgebroken. Even door te tol heen stonde de z.g. drie nieuwe huisjes, welk allen bewoond werden door aardappeltelers, zoals de familie Kol - Opzeeland. en ? Verder op de Haarlemmerstraat een jacht opzieners huis en enkele huizen, die allen bewoond werden door mensen, die in het duin aardappelen en wat dies meer zij teelden, en hiermede hun brood verdienden.

Gaan we terug naar de Gr. Kracht, daar staat de R.K. Kerk, Aan beide kanten van de Gr. Kracht weiland

Dat weet onderget. heel goed, want daar waren twee sloten een breeden en een smalle sloot, een waar de tramstraat was, daar was ik als jongen in gekukeld, en dat vergeet men niet zo spoedig.

De Kleine Kracht was een stukje weiland wat door twee straatje omgeven was, Als men op het Raadhuisplein stond, zag men het Cafe van de Wedewe A. Kaper. Die Kl. Kracht was eigendom van de Vader van Nelletje Koning, die die grote huizen heeft laten bouwen. Ook het V. V. gebouwtje staat op die grond.

Aan de Noordkand van de Halterstraat stonden de volgende woningen. Het huis waar nu Spoelder de kapper woont.

Dit huis is eerst bewoond door het hoofd van de Gymnastiek school, den Heer Schumacher.

Aan de overkand van de Schoolstraat het gebouw van het Witte Kruis, wat nu viswinkel is,

In de Schoolstraat stond een huis, en wel waar de familie Vinken woont. Als ik me goed herinner is dat huis gebouwd door een van de eerste badgasten.

Op het eind van de schoolstraat stond de gymnastiek school. Die werd zo genoemd omdat er een gymnastiek lokaal was.

Verderop in de Halterstraat stond het huis van J. v. d. Berg, die een rijderij had, en enkel in de zomer maanden ook een groenten affaire. Naast v. d. Berg in de Willemstraat stonden vier arbeiderswoningen.

Aan de overkand van v. d. Berg voor dat winkeltje wat er nu is, stond een woonhuis plus wagenschuur. Dit is afgebroken voor verbreeding van de Halterstraat.

~~De~~

De Kanaalweg was niet verder bebouwd dan No. 24.
Aan de Halterstraat stond vervolgens het Cafe van Lifferts, daarnaast stonden drie heel kleine arbeiders woningen. Dan krijgen we de Koningstraat waar nog geen enkele woning stond, waar nu de woningen van voormalige W. B. H. B. staan, was ons voetbalveld.

Verder de Halterstraat was een huis, dat door een brandstoffenhandelaar bewoond. Die brandstoffen bestonden toenderstraat meestal uit smidskool, lange en korte of zware turf (14 stuks voor een dubbeltje)

Daar waar nu het kaaswinkeltje is, stond ook nog een huis, dat werd bewoond door Draaijer b.g. de Kokkert.

Dat huis is ook afgebroken ter verbreding van de Halterstraat. De Halterstraat was daar niet breder dan hoogstens 4 Meter.

De Diaconiehuisstraat was bebouwd tot aan No. 20.
Aan de Noordkant daarvan lag aardappelland en twaalf huisjes, welke door de Kerk gebouwd werden, en de naam kreeg van: de twaalf Apostelen.

We gaan nog even verder de Halterstraat op en vinden daar nog een woning. N.K. die waar nu een antiek zaak in is. Verder is alles duin en aardappelland.

Aan de verlengde Halterstraat was vroeger een Stopplaats van de spoor. Daar stond waar nu dat kampeerterrein is een groote Villa, die als ik me niet vergis is gebouwd geworden, door een zekeren Jonkheer Westerhouwen van Meeteren.

Aan de Westkant van de Halterstraat lag het weiland met op de achtergrond de boerderij van Nelletje Koning welke later door den Heer W. v. Saasse is betrokken geworden.

Van het Raadhuis was nog niets te bekennen.

De volgende woningen stonden toen aan de westzijde

No. Als ik me goed herinner was dit ook een huis dat door een badgast was gebouwd. Als de naam goed is, heette die Mijnheer Basteaanse. Vervolgens stonden er de volgende huizen. Nos 15.–17–19–23–25 27–31–39–41–43–45.

Dat blokhuizen wat verder ligt was nog niets van gebouwd. Het was gewoon een stuk duin tot aan de achterweg toe.

Kostverlorenstraat was ook een smal straatje. Die was bijna onbebouwd. De volgende perceelen stonden er 14 A. Klein Kijkduin, de vacantie kolonie, de Villa daar tegenover, vervolgens nog twee Villa's op de hoogte in de bocht, waarvan er een door den Heer H. Gerke wordt bewoond.

Verder was alles aan weerskanten duin. in mijn jongensjaren werden er nog heel veel aardappelen geteeld, ook aan weerszijden van de Kostverloren straat lag veel teelland. Voor dat land was heel veel mest nodig.

Die mest werd in schuiten aangevoerd door de Leidsevaart, waar nu het spoorstation van Heemstede is; Vervolgens werd die mest met boerenwagens waar twee paarden voor gespannen waren, naar Landvoort gereden, waar die mest aan beide kanten van de ~~straat~~ Kostverloren werd gedeponeerd. Een zo'n wagen koste van vervoer f 2.50. Vervolgens werd die mest met schelpen karren, naar de verschillende teelgronden gebracht Nu keeren we even terug naar de Koninginneweg. Waar nu de R.K. Kerk staat, was eertijds een hoek aardappelland groot 60 A.R. van den Heer W. Witkop. De weg zelve was een gewone duinweg

met een klein stukje verharde weg tot aan de vorige algemeene begraafplaats, Verder was allerduin tot aan de Kostverlorenstraat, Aan de Bosbijde lag nog heel wat teelland. Er was zelfs nog een stuk bij groot 250 r.r. Deze hoek was van een ongetrouwde boeren dochter, (Naar ik meen was zij organiste in de R.K. Kerk) Dat teelland werd altijd door ons bewerkt. 30 April 1909 waren wij op die hoek teelland aan het werk, aan het spitten. Grootvader Flakkie was daar ook bij, Nederland leefde inspanning of er een Prinsje of een Prinsesje geboren zou worden.

Als het ongeveer 11. uur in de morgen is, hoorden wij de klokken luiden.. Grootvader gaf een schreeuw, en zijde. Jongens daar zal je het ged.... hebben.

Gelukkig was er een Prinses geboren.

Op dat terrein wat nu volgebouwd met villa's, wil ik van een stuk teelland nog iets mededelen, De Vader van oud Wethouder Slagveld had daar ook een hoek, welke ook door ons bewerkt werd. Die hoek teelland had een naam, en heete: de touwbaan. Als ik aan mijn Vader vraagd, waarom dit land touwbaan heet, seide hij: vroeger was hier op dit terein een touwbaan. Nog een bijzonderheid over dit terrein.

Zo als velen zullen weten, werden vroeger de bom schuiten, op planken en op die planken rollen en zo werd de schuit naar zee getrokken. Als die houten rollen de gehelen zomer geen dienst meer behoeven te doen, werden die rollen van het strand gehaald, en in de z.g. tiemen kuil geworpen. Die tiemer kuil was een dal waar altijd water instond, Dan scheurden de rollen niet. En waar die tiemen kuil lag? Die lag ongeveer waar nu de ingang van de Wilhelminaweg is.

De Zeestraat was een smalle straat, waar geen enkel huis stond, wel aan weerszijden diepten, wat nu nog wel te zien is, Er was wel een brug in de Zeestraat.

Die brug was er voor de goederentrein gemaakt, voor of door de spoorwegen. Waar nu de Brugstraat is en de omgeving daar was de opslagplaats voor de schelpen die door de schelpenbaggers van strand werden gehaald.

Die schelpen werden per wagonlading naar de kalkovens vervoerd. Vroeger moesten het hele schelpen zijn, nu wordt er z.g. grit opgehaald van strand.

Onze buurman G. v. d. Ibeije (Gerrit v. Steek) bracht in het voor ~~[illegible]~~ daar gesordeerde hele schelpen naar de verschillende buitenplaatsen in de omtrek.

Ook heeft Bank Schelvis nog wel eens 50 ton schelpen geleverd voor een van de eerste startbanen van Schiphol, om enige verlichting te geven door de fosfor welke van de schelpen afstraald.

De Zeestraat was een smalle straat, waar geen enkel huis stond, wel aan weerszijden diepte wat nu nog goed te zien is. In 1902 + 1903 zijn daar de eerste Villa's gebouwd, welke aan de Noordkand staan.

Naar ik meen 14 stuks. Een bijzonderheid over de toestand onder de bevolking wil ik niet achterhouden.

Het was een moeielijken tijd. In 1903 de spoorweg staking. Dat was tot Zandvoort ook doorgedrongen, met als gevolg dat aan bouwen genoemde huizen blok ook werd gestaakt. Als een van de opperlieden thuiskomt om te eten vind hij op zijn boord een klinkersteen en een mes!

Wat de Noordboulevaar aangaat stonden er niet meer dan tien Villa's. Het Grandhotel en andere hotels aan de Boulevard hebben wij zien bouwen en afbreken

Terug naar De. Bergerstraat, dáár stond de Passage Hotel Peters met verschillende huisjes voor badgasten, waar 's winters luiken voor de ramen werden gedaan.

Jan Caben had in dat zelfde blokhuizen een cafe.

Daarnaast stond een heren huis hetwelk bewoond werd door Baron Dêkerie? Daartegenover Hotel L'Ocaan. In het midden van die straat enkele Villa's, en daar tegen over hotel Garnie, wat nu kinderhuis is. Verder op aan de Oostkand stond de remise van de paardetram. Die van station naar hotel Orange reed, enkele villa's met het hotel Driehuizen, en hotel Beauw site van D. Driehuizen. Daarnaast het gebouw van het Grote badhuis, waar binnen baden genomen werden. Aan de zeekant stond Hotel Orange met daarnaast de vuurtoren, wáár wij als jongens dikwijls een kykje gingen nemen. Onlangs hoorde ik van Engel Veesman wiens Vader ook een schuit rijk was, dat die vuurtoren op kosten van de redertjes gebouwd is. Naast de vuurtoren stond een huisje waar de Vader van het overleden raadslid Weber woonde. Beneden die duin, waar nu de Rotonde gebouwd wordt, stond de timmerschuur van Duivenbode waar schuiten werden gebouwd. Als jongen heb ik nog mede geholpen, om matereaal van uit de schuur naar de schuit te brengen, die al op het strand lag, om uit te varen. Ook was daar de schuur ~~waar~~ de reddingsboot een plaatsje had, dicht bij zee. Badhuisplein aan de Westzijde daarvan het Grote badhuis, wat in onze tijd tweemaal is verbouwd geworden. De huid Boulevard was ook nog dun bezet met met huizen en hotels. Een woning die bewoond werd door Mr. Feekman, deze was Gemeente ontvanger, oprichter P.W. en nog tal van andere klusjes.

Daarnaast het hotel voor on en minvermogenden die hier 's zomers woonden. Deze werden iederen morgen door de oude Dr. Gerke bezocht. Pro deo, voordat hij spreekuur had. Voorwaar een edel gebaar, waarvoor hulde.

Hotel Marine dat beheerd werd, door Mijnheer Klein.
Even verderop, daar waar nu de Hugo de Grootstraat is stonde twee villa's, welke als ik het goed heb, van de familie Hoedemaker waren: parteculier. Dat was zo ongeveer de toestand van de Zuid Boulevard.

Ten zuiden van de Hoogweg stonden een paar villa's op de plaats waar nu het parkeerterrein ligt voor de watertoren.

Ook was daar een stalhouderij van den Heer Vossen. F

Die huizenrij tegenover Bakker Valk stonden er ook.

Verder de zuid in stonden er enkele woonhuizen.

B.a. waar de familie van der Mije woond en enkele anderen wat aan de woningen wel te zien is.

Ten Oosten van deze woningen was alles duinterrein. Waar den Heer P. v.d. Mije en anderen wonen was een voetbalveld aangelegd. Aan de Paradijsweg stond het huis met schuren van Teunis Keur (z.g. de Porder) De schuren van J. Hollenberg, waar de badkoetsen en strand stoelen opgeborgen waren. Verder die vier arbeiderswoningen.

Van de Zuiderstraat ~~was~~ en omgeving was nog niets bekend. De Paradijsweg ontleend vermoedelijk haar naam aan de jacht opziener J. v.d. Welk, die in het z.g. Paradijsvlak woonde. Zijn vrouw tante Griet kwam iederen dag naar Dorp om boodschappen voor levensonderhoud.

Het was nog ruim een halfuur lopen duinop duinaf.

We willen nog even naar de Zandvoortse laan, daar waar nu de bushalte is voor de Bramenlaan stond een kleinhuisje, waar de mensen die lopend of per gerij naar

F Een kleinzoon is kort geleden overleden.

Haarlem of Heemste gingen een verfrissing kopen.
Toen destijd gingen niet alleen visverkopers naar Haarlem of Heemste, maar ook veel mensen met een handkar met duinaardappelen. Tegenover het waterleiding gebouw in Bentveld, stonden twee arbeiders woningen zoo'n vijftig meter vanaf de weg. Als wij als jongens naar de Leidsevaart waren geweest, met een karretje mochten wij daar altijd drinken uit de pomp die buiten stond. Die woningen stonden midden in bouw en weiland. Ook zullen de oudere voetballers nog wel weten, dat daar een voetbalveld van Z.V.V. is geweest.

Als we de zuid ingaan, vinden we daar de buiten plaats Groot Bentveld. Zoo'n twintig jaar terug stonden daar nog 14 grote broeikassen, waar hoofdzakelijk anjers gekweekt werden. We kunnen voor zeker aannemen dat daar voorheen ook fruit is geteeld, want mijn overgroot vader heeft daar zeker gewerkt, want hij moest zomers met twee manden welke aan een juk hingen fruit naar het Grootbadhuis brengen.

Zandvoort was buiten de boerderij van N. Koning nog twee boerderijen rijk: De ene lag een half uur lopens vanaf de ingang van de waterleiding duinen.

De andere kon men vinden: de Vogelenzangse weg af tot aan de Beklaan. Tegenover de Beklaan gaan we het Westen in, langs buitengoed (land) Vogelenzang.
Daar ten noorden van, een halfuur lopen, daar lag de boerderij in de duinen. Door het water ontrekken aan de duinen, moesten deze mensen hun bedrijf verlaten en een andere boerderij zien te vinden.

Omtrent de eeuwwisseling waren er nog drie vis drogerijen in Zandvoort. Een fan Kraaienoord is maar

IJmuiden vertrokken om daar zijn bedrijf voort te zetten wat hem wonderwel is gelukt. De twee die toen nog over waren moesten wegens de onaangenamen lucht buiten het dorp geplaats worden. De eene, Molenaar de Vader van J. Molenaar ex raadslid en Wethouder van de Gemeente Zandvoort, werd een plaats toegewezen even over de spoorlijn van de Verlengde Haltestraat. Wat nu de Vondellaan is.

De andere visdroger Volkert Schaap (Vokkie meer) werd ook een plaats toegewezen, wat U zeker niet in drie keer kunt raden. Die plaats en huis was Diaconiehuisstraat [redacted] 20. Het huis waar de firma Weber een loodgieters bedrijf heeft.

De Gemeente Zandvoort had toendertijd al een rioleringstelsel. Natuurlijk moest daar een uitlozing voor zijn. Die is er ook gekomen, en dat werk heeft mijn Grootvader, als onderaannemertje uitgevoerd.

Waar die uitlozing lag? Het is bijna niet te geloven. Die uitlozing lag waar nu de verlengde Koningstraat is,

We hebben geprobeerd U een indruk te geven hoe Zandvoort er omstreeks de eeuwisseling er uit zag. Het is maar broddelwerk.

Er zullen zeker wel mensen zijn, die het veel beter voor elkaar kunnen boksen.

Gaarne geef ik het over voor beter.

Toch hoop ondergeet. dat U het enig inzicht geeft hoe Zandvoort er toen uitzag.

F.K.